

Kaukopartiotoiminta tutuksi Vaasan Sotaveteraanimuseossa

Österbottens Försvarsgille – Pohjanmaan Maanpuolustuskilta rf:n ylläpitämän Krigsveteranmuseet i Vasa – Vaasan Sotaveteraanimuseon vuoden 2013 vaihtuvalla erikoisnäyttely esittelee kuvin, kartoin, esinein ja näihin liittyvin tekstein Päämajasta johdettua kaukopartiotoimintaa viime sotiemme, erityisesti jatkosodan aikana. Näyttelymateriaali on pääosin peräisin Sotamuseon ja Sota-arkiston kokoelmista. Näyttelyn pystyttämistä on vastannut killan museotoimikunta puheenjohtajansa Per-Erik Fantin johdolla. Aineiston hankinnasta päävastuun on kantanut Raimo Havusela.

Näyttelyn 11.4.2013 avannut Per-Erik Fant kertoi avauspuheissaan, että Päämajasta johdettuja kaukopartioretkiä tehtiin kaikkiaan lähes 300. Näistä 73 toteutettiin lentokonekuljetuksin. Kaukopartiomatkat saattoivat ulottua useita satoja kilometrejä vihollisen selustaan. Retket olivat ensisijaisesti tiedustelumatkoja, joihinkin liittyi myös tuhoamisiskuja.

Näyttelyssä on tarkemmin esitelty kolmea kaukopartioretkiä. Partio Möro teki 23.7.–22.8.1941 550 km pitkän tiedustelumatkan jalkaisin. Partio Suokkaan tehtävänä oli v. 1944 hankkia tietoa liittoutuneiden materiaaliirroista Arkangelin radalla. Partio Honkanen teki 13.8.1944 iskun Petroskoin ratapihalle. Kutakin partioretkiä esitellään kartoin, niihin merkityin tapahtumapaikoin ja suoritettujen tehtävien yksityiskohtaisiin kuvauksiin. Näyttelyn runsas kuvamateriaali havainnollistaa tehtäviä ja tunnelmia partioretkillä.

Eniten käytetyt lentokonetypit kaukopartiomiesten kuljetuksissa olivat Heinkel HE 115 ja Heinkel HE 50 C 2. Museotoimikunnan jäsen ja museon taistelupalustoa kuvaavien pienoismallien rakentamisesta vastaava Juha Koivunen on valmistanut näistä konetyypeistä pienoismallit tätä näyttelyä varten. Koneista on myös esillä partioretkillä otettuja kuvia.

Ylivoimaisesti suurinta huomiota näyttelyssä on herättänyt Sotamuseolta näyttelyyn lainaksi saatu kyynelradio. Kyynelradio on Suomessa kaukopartiotoimintaa varten kehitetty kevyt sähköisyysradio. Radiota käyttivät aluksi jatkosodan aikana kaukopar-

Näyttelyn avauksen suorittivat näyttelyn ”kuraattori” Raimo Havusela (vas.) ja museotoimikunnan puheenjohtaja Per-Erik Fant

Näyttelyn avajaisyleisöä. Eturivissä killan kunniajäsen Nils-Erik Nykvist, killan kunniapuheenjohtaja Holger Strandberg sekä Vaasan Lottaperinneyhdistyksen puheenjohtaja Tuula Harjunpää.

tiomiehet yhteydenottoihin Päämajaan. Myöhemmässä vaiheessa radiota käytettiin myös divisioonatason esikuntien väliseen viestintään. Radion nimen synnystä on olemassa eri versioita. Erään selityksen mukaan nimellä viitataan ”korpikuusen kyyneliin”, sillä kaukopartiomiehet lähettivät sanomiaan korpikuusen suojassa samaan tapaan kuin pontikan keittäjät. Toisen version mukaan nimi tulee radiolle ominaisesta uikutavasta sähkötyyppisestä.

Kyynelradion kehitystyö alkoi vuonna 1937 pääasiassa radioamatööreistä muodostetun työryhmän toimesta. Radion ensimmäinen koelähetys suoritettiin kesällä 1940. Seuraavana vuonna alkoi varsinainen tuotantotoiminta. Radio oli

aluksi pelkkä lähetin, vastaanottimeksi kehitettiin samoihin aikoihin kaksiputkinen «Töpö». Töpö oli kiinteästi viritetty Lahden pitkäaaltoaseman taajuudelle. Kaukopartiomiehet kuuntelivat Lahden lähetyksiä määrättyinä aikoina ja saivat yleisradio-ohjelman lomassa lähetettyjen tiedotusten avulla selville sanomansa perillemenon. Kyynelradion myöhemmät versiot sisälsivät sekä lähettimen että vastaanottimen. Näyttelyssä esillä oleva radio on tällainen sekä lähettimen että vastaanottimen sisältävä laite.

Vaasan Sotaveteraanimuseo (Kirkkopuistikko 22 A) on yleisölle avoinna kesäkaudella 1.6.–15.8. tiistaista perjantaihin klo 10–12 ja 13–16.30 sekä lauantaisin klo 10–14. Kesän jälkeen

siirrytään aukioloaikoihin vain sunnuntaisin klo 14–16. Kaukopartiotoimintaa käsittelevä näyttely on esillä kuluun vuoden loppuun asti.

Ilkka Virtanen

Kommodori Hannu Luukkonen (oik.) tutkii kyynelradiota ja hoviioikeuden presidentti Erkki Rintala toteutettua kaukopartiomatkaa.

Monessa mukana olevat maanpuolustusaktiivit Raimo Latvala (vas.), Alpo Aronen ja Pauli Glader tutustuvat näyttelyaineistoon

Kaukopartiomiesten kuljetuksiin käytetyt Heinkel HE 50 C 2:n pienoismalli.

Kyynelradio mallia M4/75/7 (sisältää lähettimen ja vastaanottimen)

Erään kaukopartiomatkan havainnollistus